

Afetlerde Sosyal Hizmet Kapsamında Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejilerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Evaluation of Earthquake Stress Coping Strategies According to Demographic Variables within the Scope of Social Work in Disasters

Umut Solmaz^{1*}
Hasan Hüseyin Taylan²
Fulya Başak Köroğlu³

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Seben İzzet Baysal Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Bolu, Türkiye, umut.solmaz@ibu.edu.tr

² Prof. Dr. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sakarya, Türkiye, htaylan@sakarya.edu.tr

³ Sakarya Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sakarya, Türkiye, fulya-basak-40@hotmail.com

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Geliş Tarihi/Received: 15.12.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 09.02.2026
Yayınlanma Tarihi/ Available Online: 09.02.2026

Öz: Afetler, yerleşim yerlerinde beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan ve bireyi olumsuz etkileyen durumlardır. Birden fazla afet türü vardır ve bunlardan biri de depremdir. Deprem, yer kabuğunda kırılmalar sonucunda dalgalanmaların olması ve sarsıntıların meydana gelmesiyle oluşmaktadır. Bu doğal afetin biyolojik, sosyal ve psikolojik etkileri bulunmaktadır. Psiko-sosyal etkilerinden kurtulmak adına afetlerde baş etme stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Sosyal hizmet, psikoloji gibi alanlarda da baş etme stratejileri bireylere öğretilmektedir. Bu araştırma bireylerin baş etme stratejilerinin demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi ve afetlerde sosyal hizmet bağlamında çözüm önerileri getirilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmada basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak 432 kişi ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda baş etme stratejisi olarak sosyal desteğin kadınlarda daha fazla kullanıldığı, deprem stresiyle baş etmenin ve dini baş etmenin ilkökul mezunlarında daha yüksek olduğu, yakınıni kaybedenlerin deprem stresiyle baş etme stratejilerinin daha düşük olduğu, çadır kentlerde veya çadırlarda ikamet edenlerin deprem stresiyle baş etme stratejilerinin daha yüksek olduğu, psiko-sosyal destek alanların almayanlara göre baş etme stratejilerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulguları baz alınarak afetlerde sosyal hizmet bağlamında çözüm önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, stres, afetlerde sosyal hizmet, baş etme

Abstract: Disasters are events that occur unexpectedly in residential areas and adversely affect individuals. There are various types of disasters, one of which is earthquakes. Earthquakes occur as a result of fractures in the Earth's crust, leading to seismic waves and ground shaking. This natural disaster has biological, social, and psychological impacts. In order to mitigate these psychosocial effects, it is necessary to develop coping strategies in disaster contexts. Coping strategies are taught to individuals in disciplines such as social work and psychology. This study was designed to evaluate individuals' coping strategies according to demographic variables and to propose solutions within the context of social work in disasters. This study involved 432 individuals using a simple random sampling method. The findings indicate that social support as a coping strategy is used more frequently by women; coping with earthquake stress and religious coping are higher among individuals with primary school education; individuals who lost a relative exhibit lower levels of coping with earthquake-related stress; those residing in tent cities or tents demonstrate higher levels of coping with earthquake stress; and individuals who received psychosocial support show lower levels of coping strategies compared to those who did not receive such support. Based on the research findings, recommendations are proposed within the framework of social work in disaster settings. Based on the research findings, solutions have been proposed within the context of social services in disasters.

Keywords: Earthquake, stress, social work in disasters, coping

1. Giriş

Afet, yerleşim yerlerinde beklenmeyen bir şekilde ve kısa sürede oluşan, o yerdeki doğaya zarar verdiği ve bölgenin tek başına kaldıramadığı büyük olaylar olarak tanımlanmaktadır (Özücelik, 2019). Afetler, oluş şekline göre farklı sınıflamalara tabi tutulmaktadır. Meteorolojik afetler sel, hortum vb., coğrafi afetler deprem, volkanik patlama; çevresel veya biyolojik afetler küresel ısınma, ozon delinmesi vb. şeklinde örneklendirilebilmektedir (Khan vd., 2008). Afetlerin bir türü olan deprem, coğrafi bir afet olarak tanımlanmakta ve yerkabuğu içindeki kırılmalardan dolayı ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılması ile yeryüzünün sarsılması olarak tanımlanmaktadır (Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, 2025). Türkiye'nin coğrafyasının afetler ve depremle iç içe olması bireylerin bu süreci tecrübe etmesini de beraberinde getirmektedir.

Türkiye'de 2024 yılındaki istatistikler değerlendirildiğinde 7767 adet afetin gerçekleştiği; bu afetler içerisinde 194 tanesinin (%3,0) 4.0'ın üzerinde deprem olduğu tespit edilmiştir (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2024). AFAD'ın yayınladığı bir başka raporda Türkiye Küresel Risk Endeksi içinde 5.0 endeks puanı ile yüksek risk grubunda yer almaktadır (AFAD, 2018). Geçmişte de Türkiye'de birden fazla büyük ölçekli deprem gerçekleşmiştir. 1509 İstanbul Depremi, 1939 Erzincan Depremi, 1939-1944 arasındaki Niksar-Adapazarı, Hendek-Tosya Depremleri, 1968 Amasra-Bartın Depremi, 1970 Gediz Depremi, 1971 Burdur-Bingöl Depremi (Birand ve Ergünay, 2000); 1992 Erzincan Depremi (Doyran, 2023); 1995 Afyon Depremi (Biricik vd., 1996); 1999 İzmit Depremi (Gerçek ve Güven, 2016); 17 Ağustos 1999 Depremi (Yazıcıoğlu ve Aktel, 2024), 2011 Van Depremi (Deniz vd., 2017), 2020 Elazığ Depremi (Şıkoğlu ve Güney, 2020) bu depremlerden bazılarıdır. Güncel olarak akıllarda kalan ve etkileri büyük olan deprem ise 06 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş depremleridir.

06 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'de merkezi Kahramanmaraş olan iki büyük deprem gerçekleşmiştir. Depremler Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde gerçekleşmiştir. Depremler 7.7 ve 7.6 şiddetinde olup 11 ili etkilemiştir. Bu depremlerde 50 bin 783 can kaybı 115 bin 353 yaralanma olmuştur (AFAD, 2023). Buna ek olarak bu depremlerde yaklaşık 13,5 milyon birey depremden doğrudan etkilenmiştir (Özbilgin vd., 2023). Bu denli büyük bir depremin bireyler üzerindeki etkisi de hafif olmamıştır. Hem deprem anında hem de deprem sonrasında bireyler stresle karşı karşıya kalmıştır. Deprem sonrasındaki yaşamlarında depremin yarattığı travmatik stres ile baş etmek için yaşamlarına baştan yön vermişlerdir. Bu yönüyle düşünüldüğünde bireylerin psiko-sosyal destek ile desteklenmeleri elzem bir durum haline gelmiştir. Sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve sosyologlar bu alanlarda faaliyet göstermiş ve bireylerin iyilik halini yükselterek deprem sonrası yaşama adapte olmaları konusunda destek olmuşlardır.

Bireylerin yaşamış olduğu bu stresi azaltmaya yönelik afetlerde sosyal hizmet uygulamaları önem arz etmektedir. Son yıllarda artan afetler, sosyal hizmet uzmanlarını afetler de daha etkin hale getirmiştir (Alston ve Chow, 2021). Sosyal hizmet uzmanlarının ihtiyaç belirleme konusunda eğitim alması, krize müdahale gibi konularda bilgili olması, insanları yönlendirici bir özelliğinin bulunması, acil durumlarda yardım ağını güçlendirmesi ve oluşturması gibi özellikleri afet durumlarında sosyal hizmet uzmanlarının hazır meslek elemanı olduğunu göstermektedir (Yanay ve Benjamin, 2005). Afetlerde sosyal hizmet uzmanları mesleğin gerektirdiği rol ve sorumlulukları yerine getirerek afet sürecinde mesleki müdahaleleri gerçekleştirmektedir.

Bu araştırmanın amacı, 06 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremin oluşturduğu stresle baş etme becerilerinin demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi üzerine kurulmuştur. Araştırmanın özgün yanı, 2023 depreminin bireyde yarattığı etkinin baş etme stratejisiyle ilişkisinin sosyal hizmet bağlamında değerlendirilmesidir. Araştırma, afetlerde sosyal hizmet bağlamında yapılabilecekler konusunda çözüm önerileri getirmesi bağlamında literatüre katkı sunacaktır.

2. Araştırmanın Hipotezleri ve Teorik Temeli

Araştırmanın bu bölümünde araştırma kapsamında oluşturulan hipotezler ve araştırmanın teorik temeline yer verilmiştir. Afet sonrası bireylerin yaşama uyum sağlamasında sosyal hizmet uygulamalarında sıklıkla kullanılan güçlendirme yaklaşımının etkisi büyüktür. Bu bağlamda çalışmanın teorik temeli güçlendirme yaklaşımı üzerine kurulmuştur.

2.1. Güçlendirme Yaklaşımı

Güçlendirme yaklaşımı, 1960'lı yıllarda eğitim, sosyal hizmet, psikoloji gibi alanlarda ortaya çıkmış bir yaklaşımdır (Duyan, 2019). Saleebey güçlendirmeyi bireylere, gruplara, ailelere ve toplumlara kendi içlerindeki ve çevrelerindeki kaynakları keşfetmelerine ve kullanmalarına yardımcı olma olarak tanımlamıştır (Saleebey, 1997). Afet durumlarında bireyler için gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme kuramı önerilen kuramlardan biridir (Dominelli, 2015). Yapılan bir çalışmada afet sonrası psiko-sosyal hizmetlerin güçlendirme çalışmalarını kapsadığı ve ruh sağlığı personelleri tarafından verildiği ifade edilmektedir (Aydın, 2023).

Afetlerde gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımı kullanılırken müracaatçının güçleri (bilgisi, yeteneği ve kaynakları) sistematik biçimde ele alınmaktadır (Pincus ve Minahan, 1973). Afetler ve sonrasında bireylerle çalışırken sosyal hizmet uzmanları güçlerini fark eden bireyin bunları kullanmaya başlayacağını, kendine güvenen bireyin güçlerinin farkına varacağını ve başarıyı tadan bireyin sisteme güveneceğini unutmaması gerekmektedir (Işıksan, 2021). Bu farkındalık bilinci ile afet sürecinde ve sonrasında sosyal hizmet uzmanları güçlendirme yaklaşımını kullanarak birtakım görevleri yerine getirmektedir:

- Müracaatçılara yönelik olumsuz damgalamaları ortadan kaldırma,
- Ailelerdeki, kurumlardaki ve toplumlardaki kaynaklara bireylerin farkındalığını arttırma,
- Müracaatçıların kendilerini güçlü hissetmelerini sağlama,
- İnsanlara ve onların güçlerine, kaynaklarına ve becerilerine inanma,
- Müracaatçıların kendi güçlerini görmelerini engelleyecek korumacı yaklaşımları reddetme (Saleebey, 1997).

Afetlerde sosyal hizmet uzmanları mesleki rollerin bir kısmını kullanarak bireylerin problemlerini en aza indirmeye çalışmaktadır. Arabuluculuk rolüyle afet sonrası yaşam ihtiyaçlarının karşılanması, sağlık hizmetlerine erişim gibi ihtiyaçlarda köprü görevi görmektedir. Savunuculuk rolüyle afet döngüsünde iyileştirme evresinde bireylerin ihtiyaç duydukları gereksinimlerin karşılanması için gerekli mesleki müdahaleler gerçekleştirilmektedir. Eğitici rolü ile afete hazır olma ve zarar azaltma aşamasında gerekli destekleri sunabilmektedir. Danışmanlık rolünde ise bireylerin yaşadığı travmatik anının etkilerinin azaltılması için psiko-sosyal destek sunulabilmektedir (Cebeci ve Akay, 2024). Bu sebepten dolayı afetlerde sosyal hizmet uygulamaları müracaatçılar için her daim önem arz etmektedir.

Bu roller bağlamında sosyal hizmet uzmanı dezavantajlı bireylere yönelik mikro, mezo ve makro boyutta sosyal hizmet müdahaleleri gerçekleştirmektedir. Deprem sonrası bireyler yaşadıkları mağduriyetten dolayı dezavantajlı konuma düşebilmektedir. Deprem yarattığı stresi ve olumsuz durumları ortadan kaldırmak adına sosyal hizmet uzmanları mesleki müdahaleler planlamalı ve uygulamaya geçirmelidir. Müracaatçının çevresindeki kaynaklara yönelik farkındalığı arttırıp deprem sonrası yaşama hazırlamalıdır. Müracaatçının güçlü yanlarına odaklanarak deprem sonrası yaşama bağlanmasını sağlayıp depremin yarattığı olumsuz etkilere yönelik görüşler konusunda çevresel bilinci kontrol etmelidir. Bu yönleriyle düşünüldüğünde afetlerde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki rolleriyle birlikte güçlendirme yaklaşımını kullanması da yararlı olacaktır. Bu sebeple araştırma güçlendirme yaklaşımı kuramsal temelinde dizayn edilmiştir.

2.2. Literatür Taraması ve Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma bağlamında deprem sonrası stresle başa çıkma konusunda demografik değişkenlerle değerlendirme yapılabilmesi için hipotezler oluşturulmuş ve literatür taraması yapılmıştır.

Bireylerin yaşamış olduğu afet sonrasında stresle baş edebilmeleri farklı demografik değişkenlere göre değişebilmektedir. Bu değişkenlerden biri de cinsiyettir. Marthoenis vd.'nin yaptığı araştırmada cinsiyete göre deprem sonrası stres bozukluğunun farklılaştığı görülmektedir (Marthoenis vd., 2019). Xiang vd.'nin çalışmasında ise kızlarda erkeklere göre yaşanan stresin daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Xiang vd., 2025). Çınaroğlu vd.'nin 2023 Kahramanmaraş depremi sonrasında bireylerdeki değişimi ele aldığı çalışmasında da cinsiyete göre farklılık bulunmuştur (Çınaroğlu vd., 2024). Yapılan sistematik derleme çalışmalarında da benzer sonuçlara vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir (Thurston vd., 2021; Sehlikoğlu vd., 2023). Literatür taraması sonucunda aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmesi amaçlanmıştır:

H1: Deprem stresıyla baş etme stratejileri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmada incelenmesi planlanan bir diğer değişken eğitim durumunun etkisidir. Gök ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileriyle yapmış olduğu bir çalışmada Kahramanmaraş depreminden etkilenen birinci sınıf öğrencilerinin stres düzeyinin daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir (Gök vd., 2024). Bu durum stresle başa çıkma düzeylerinin daha düşük olduğunu da gösterebilmektedir. Hemşireler üzerine yapılan araştırmada benzer bir sonuca erişilmiştir. Araştırmalar hemşirelerde eğitimsiz olanların eğitilmiş olanlara göre daha yüksek stres yaşadığı ve yönetemediğini ortaya koymuştur (Sert vd., 2023). Üniversite öğrencilerinin deprem sonrası umut ve anksiyete seviyesinin eğitim düzeyine göre değişmesi de benzer bir sonuç olarak yorumlanabilmektedir (Kaya ve Bayram, 2024). Literatür incelendiğinde eğitim düzeyinin de bir kriter olduğu görülmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmesi amaçlanmıştır:

H2: Deprem stresıyla baş etme stratejileri eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Deprem sonrasında evi zarar gören bireylerde travma sonrası stres bozukluğunun artış gösterdiği görülmektedir. Nepal'de yaşanan depremde evi zarar gören bireylerde stres düzeyinin yüksek olduğu (Schwind vd., 2019), Suriye'de yaşanan depremlerde de benzer sonuçlara ulaşıldığı (Soqia vd., 2023), 1999 Tayvan depreminin de uzun dönem etkileri arasında stresin başat aktör vurgulanmıştır (Chen vd., 2007). Yine de bireylerin başa çıkma stratejilerine başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır (Löw vd., 2023). Literatürde ev kaybının veya zararının yaşattığı olumsuz sonuçları ele almak adına aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmesi amaçlanmıştır:

H3: Deprem stresıyla baş etme stratejileri evin zarar görme durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Bu çalışmada araştırılması planlanan bir diğer konu yakını kaybetme durumunun stresle baş etmeye göre farklılaşması üzerinedir. Li vd.'nin çalışmasında deprem sonrası yaşamda kayıp yaşamayan bireylerde baş etme düzeyini düşürdüğü ve stresi arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Li vd., 2015). Lenferink vd.'nin çalışmasında da birden fazla yakını kaybeden bireylerde stresin daha fazla olduğunu göstermektedir (Lenferink vd., 2018). Büyük Doğu Japonya Depremi'nde ailelerini veya yakınlarını kaybeden bireylerde deprem sonrası stresin yüksek olduğu ve baş etmekte zorlandıkları tespit edilmiştir (Harigane vd., 2022). 2023 Kahramanmaraş depremi sonrasında da yakını kaybeden bireylerde travma sonrası stres bozukluğunun fazla olduğu ve aşılamadığı bilinmektedir (İlhan vd., 2023; Ulusoy vd., 2024; Özdemir vd., 2025). Literatür incelendiğinde aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmesi amaçlanmıştır:

H4: Deprem stresiyle baş etme stratejileri yakını kaybetme durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Deprem sonrası bireylerde gerçekleşen stres, bireylerin yaşadığı yerler ile de yakından ilişkilidir. Birey deprem sonrasında yaşadığı yerde kendini rahat hissedebilir, baş etme stratejileri geliştirebilir. Tam tersi durumda ise psikolojik sorunlarla karşılaşabilir. Bireylerin deprem sonrası şehirde yaşaması ve oradan memnun olması yer değiştirme isteklerini azaltabilmektedir (Özdemir ve Mızrak, 2023). Baş etme konusunda yeteri kadar çalışmanın bulunmaması bu alanda bir boşluğun olduğuna işaret edebilir. Bu bağlamda aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmesi amaçlanmıştır:

H5: Deprem stresiyle baş etme stratejileri ikamet edilen duruma göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Bireylerin yaşadığı deprem stresinin baş etme stratejileri psiko-sosyal destek alma durumlarına göre etkilemektedir. 2024 yılında Orçan ve Karaaziz'in yapmış olduğu çalışmada sosyal destek arama baş etme tarzının deprem sonrası stresi azalttığı tespit edilmiştir (Orçan ve Karaaziz, 2024). Literatür taraması sonucunda aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmesi amaçlanmıştır:

H6: Deprem stresiyle baş etme stratejileri psiko-sosyal destek alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

3. Yöntem

Araştırmanın bu başlığında araştırmada kullanılan yöntem, veri toplama tekniği, veri toplama süreci, verilerin analizi, evren ve örneklem gibi başlıklara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada yöntem olarak nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nicel araştırmalarda örneklem grubu üzerinden nicel veriler toplanarak gerekli analizler yapılmaktadır (Şavran, 2018). Araştırmada belirlenen örneklem grubuna ulaşılabilmesi için anket tekniği kullanılmıştır (Şavran, 2018). Araştırmada dahil edilme kriterleri deprem bölgesinde yaşamış olmak, depremde etkilenmek ve 18 yaşını doldurmak olarak belirlenmiştir. Bu kriterler dışında kalan bireyler araştırma dışında tutulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının genellenebildiği ve geneli temsil eden tüm bireylere veya gruplara verilen isimdir. Örneklem ise belirli bir evrenden seçilen ve o evreni temsil eden küçük gruplardır (Karasar, 2016). Çalışmada örnekleme tekniği olarak da basit tesadüfi örnekleme tekniği seçilmiştir. Bunun sebebi her bireyin örnekleme girme şansının eşit olmasını sağlamaktır (Şavran, 2018). 6 Şubat 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen depremde 50.096 kişi vefat etmiş, 115.000 kişi yaralanmış ve 528.146 kişi bölgeden tahliye edilmiştir (AFAD, 2023). Bu bağlamda depremde etkilenen birey sayısı 643.146 olarak belirlendiği görülmektedir. Bu araştırmada deprem sonrası baş etme stratejileri odaklı bir değerlendirme yapabilmek ve örneklem temsiliyeti sağlamak adına toplamda ulaşılması gereken sayı %95 güven aralığında 384'tür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014). Bu bağlamda araştırmada toplamda 432 katılımcıdan anket toplanmıştır. Katılımcılar Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan ve depremde etkilenen bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların %58,8'i kadın ve %41,2'si erkektir. Yaş ortalamaları ise 26,69±11,55'dir. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur.

Tablo 1*Katılımcıların Demografik Bilgileri**

Değişken	n (%)
Cinsiyet	
Kadın	254 (58,8)
Erkek	178 (41,2)
Deprem Esnasında Bulunulan İl	
Kahramanmaraş	65 (15,0)
Gaziantep	115 (26,6)
Şanlıurfa	16 (3,7)
Hatay	28 (6,5)
Kilis	17 (3,9)
Osmaniye	103 (23,8)
Adana	51 (11,8)
Adıyaman	6 (1,4)
Diyarbakır	9 (2,1)
Malatya	17 (3,9)
Elazığ	5 (1,2)
Eğitim Durumu	
Okuma-yazma yok	9 (2,1)
Okuma-yazma var	10 (2,3)
İlkokul	25 (5,8)
Ortaokul/İlköğretim	34 (7,9)
Lise	130 (30,1)
Üniversite	211 (48,8)
Yüksek Lisans/Doktora	13 (3,0)
Depremden Dolayı Evin Zarar Görmesi	
Hasarsız	154 (35,6)
Az Hasarlı	184 (42,6)
Orta Hasarlı	29 (6,7)
Ağır Hasarlı	50 (11,6)
Yıkılmış	15 (3,5)
Deprem Sonrası Kalınan Yer	
Kendi Evimizde	282 (65,3)
Deprem Bölgesindeki Yakın/Akrabada	60 (13,9)
Çadırda/Çadır Kentte	26 (6,0)
Konteynerde/Konteyner Kentte	17 (3,9)
Farklı Bir Şehirde Evde/Yurtta	42 (10,9)
Depremde Yakını Kaybetme	
Evet	173 (40,0)
Hayır	258 (59,7)
Deprem Sonrası Psiko-Sosyal Destek Alma	
Evet, aldım.	27 (6,3)
Hayır, almadım.	340 (78,7)
Almak istiyorum.	65 (15,0)
Toplam	432 (100)

*Frekans Analizi

Katılımcıların demografik bilgileri analiz edildiğinde %58,8'inin kadın ve %41,2'sinin erkek olduğu, deprem esnasında sırasıyla en çok Gaziantep (%26,0), Osmaniye (%23,8) ve Kahramanmaraş (%15,0) illerinde bulunduğu, %48,8'inin üniversite, %30,1'inin lise ve %7,9'unun ortaokul mezunu olduğu, %42,6'sının depremde evinin az hasarlı, %35,6'sının hasarsız ve %11,6'sının ağır hasarlı olduğu, deprem sonrasında %65,3'ünün kendi evinde, %13,9'unun deprem bölgesindeki yakınında ve %10,9'unun farklı bir şehirde evde/yurtta kaldığı, %40,0'inin depremde yakınıni kaybettiği ve %78,7'sinin deprem sonrasında psiko-sosyal destek almadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş

ortalaması 26,69'dur. Katılımcıların deprem sonrasında ulaşabildikleri hizmetlerin değerlendirmesi ise Tablo 2'de sunulmuş olup demografik dağılımları aşağıda verilmiştir:

Tablo 2

*Deprem Sonrası Ulaşılan Hizmetler**

Hizmetler	Ulaştım	Ulaşamadım	İhtiyaç Duymadım
Arama-Kurtarma Hizmeti	50(%11,6)	60(%13,9)	322(%74,5)
Sağlık Hizmeti	55(%12,7)	78(%18,1)	299(%69,2)
Barınma Hizmeti	78(%18,1)	154(%35,6)	200(%46,3)
Beslenme Hizmeti	146(%33,8)	125(%28,9)	161(%37,3)
Psiko-Sosyal Hizmetler	48(%11,2)	104(%24,0)	280(%64,8)
Nakdi Hizmetler	93(%21,5)	160(%37,0)	179(%41,4)

*Frekans Analizi

Katılımcıların deprem sonrası ulaşabildikleri hizmetler değerlendirildiğinde arama-kurtarma hizmetlerinde %11,6'sının ulaştığı, %13,9'unun ulaşamadığı ve %74,5'inin ihtiyaç duymadığı; sağlık hizmetlerinde %12,7'sinin ulaştığı, %18,1'inin ulaşamadığı ve %69,2'sinin ihtiyaç duymadığı; barınma hizmetlerinde %18,1'inin ulaştığı, %35,6'sının ulaşamadığı ve %46,3'ünün ihtiyaç duymadığı; beslenme hizmetlerinde %33,8'inin ulaştığı, %28,9'unun ulaşamadığı ve %37,3'ünün ihtiyaç duymadığı; psiko-sosyal hizmetlerde %11,2'sinin ulaştığı, %24,0'ünün ulaşamadığı ve %64,8'inin ihtiyaç duymadığı; nakdi hizmetlerde %21,5'inin ulaştığı, %37,0'sinin ulaşamadığı ve %41,4'ünün ihtiyaç duymadığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada demografik bilgi formu ve Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan formların bilgileri aşağıda yer almaktadır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmanın bu formunda katılımcıların demografik özelliklerini yansıtmak adına cinsiyet, yaşı, eğitim durumu, depremden dolayı evin zarar görmesi, deprem sonrası ikamet edilen yer, depremde yakını kaybetme, deprem sonrası psiko-sosyal destek alma gibi sorular sorulmuştur.

3.3.2. Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejileri Ölçeği

Bu ölçek, Yöndem ve Eren tarafından 2008 yılında geliştirilmiştir. Ölçek, deprem stresiyle baş etme stratejilerine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Ölçekte toplamda üç boyut ve 16 soru bulunmaktadır. Ölçeęin güvenilirlik katsayısı boyutlara göre hesaplanmış ve .70'in üzerinde bulunmuştur (Yöndem ve Eren, 2008). Bu araştırmada ölçeğin genelinde .816, dini baş etme değerlendirme boyutunda .856, olumlu yeniden değerlendirme boyutunda .859 ve sosyal destek boyutunda .732 olarak güvenilirlik katsayısı bulunmuştur.

3.4. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırma verileri 20.11.2025-14.12.2025 tarihleri arasında toplanmıştır. Depremin yarattığı stresin ileri vadede yarattığı sorunlara karşı baş etme stratejileri belirlemek adına bu tarihler arasında veriler elde edilmiştir. Araştırma sürecinde hem yüz yüze hem de online şekilde veriler toplanmış ve tek bir dosya olarak SPSS 25.0 paket programında toplanmıştır. Katılımcılara araştırma anlatılmış olup bilgilendirilmiş onam formlarını onaylamalarının ardından veriler toplanmaya başlamıştır. Yüz yüze anketlerde form doldurulmuş, online anketlerde ise ilk olarak ilgili bölümü onaylamaları istenmiştir. Araştırmanın verilerinin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. İlk olarak katılımcıların demografik bilgilerini yansıtmak adına frekans analizlerine yer verilmiştir. Ardından verilerin

güvenirlik ve normallik analizleri yapıldıktan sonra demografik değişkenlere göre değerlendirebilmek adına T Testi ve Anova Testi yapılmıştır.

3.5. Etik Hususlar

Bu çalışma için Sakarya Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 19/11/2025 tarihli ve 93 sayılı karar ile etik kurul izni alınmıştır.

4. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde demografik değişkenlere göre depremle baş etme stratejileri ölçeği ve alt boyutları değerlendirilmiş ve tablolar halinde aktarılmıştır.

Tablo 3

*Ölçek ve Alt Boyutlarına İlişkin Normallik Dağılımı**

Ölçek İsmi	Çarpıklık	Basıklık
Dini Baş Etme	-,481	-,236
Olumlu Yeniden Arama	-,318	,076
Sosyal Destek	-,367	,072
Deprem Stresiyle Baş Etme	-,356	1,007

*Normallik Analizi

Katılımcıların ölçek sorularına verdikleri yanıtların normallik dağılımı incelendiğinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında yer aldığı ve ölçek ile alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda yapılacak olan fark analizleri t testi ve tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4

*Deprem Stresiyle Baş Etmenin Cinsiyete Göre Kıyaslaması**

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	Test T	p
Dini Baş Etme	Kadın	254	14,97	3,63	,189	,851
	Erkek	178	14,91	3,56		
Olumlu Yeniden Arama	Kadın	254	17,74	3,59	-,127	,899
	Erkek	178	17,78	3,92		
Sosyal Destek	Kadın	254	13,71	3,16	2,865	,005
	Erkek	178	12,82	3,25		
Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejileri	Kadın	254	46,43	6,99	1,294	,196
	Erkek	178	45,51	7,57		

*T Testi

Katılımcıların deprem stresiyle baş etme durumlarının cinsiyetlere göre kıyaslaması yapıldığında dini baş etme, olumlu yeniden arama ve deprem stresiyle baş etme stratejilerinin genelinde gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Sosyal destek alt boyutunda ise gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Sosyal destek algısında kadınların ($\bar{X}$: 13,71± Ss: 3,16) erkeklere göre ($\bar{X}$: 12,82± Ss: 3,25) algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4).

Tablo 5*Deprem Stresiyle Baş Etmenin Eğitime Göre Kıyaslaması**

Ölçek	Eğitim	N	$\bar{x}$	Ss	Test F	p	Gruplar
Dini Baş Etme	İlkokul	44	17,18	3,36	7,147	,000	1→2,3,4
	Ortaokul	34	15,44	4,20			
	Lise	130	14,71	3,52			
	Lisans/Lisansüstü	224	14,57	3,44			
Olumlu Yeniden Arama	İlkokul	44	18,77	3,38	1,334	,263	
	Ortaokul	34	18,00	3,93			
	Lise	130	17,66	3,82			
	Lisans/Lisansüstü	224	17,58	3,69			
Sosyal Destek	İlkokul	44	13,77	3,80	,940	,421	
	Ortaokul	34	12,58	3,56			
	Lise	130	13,27	3,23			
	Lisans/Lisansüstü	224	13,42	3,04			
Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejileri	İlkokul	44	49,72	6,73	4,328	,005	1→2,3,4
	Ortaokul	34	46,02	8,63			
	Lise	130	45,65	7,18			
	Lisans/Lisansüstü	224	45,57	6,99			

*Anova Testi, 1: İlkokul, 2: Ortaokul, 3: Lise, 4: Lisans/Lisansüstü

Katılımcıların deprem stresiyle baş etme stratejilerinin eğitim düzeylerine göre kıyaslaması yapıldığında dini baş etme ve ölçek genelinde gruplar arasında anlamlı fark bulunuyorken ($p < .05$) olumlu yeniden arama ve sosyal destek algısından anlamlı farkın bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$). Dini baş etme boyutunda ilkökul mezunlarının ($\bar{X}$: 17,18± Ss: 3,36) ortaokul mezunlarına ($\bar{X}$: 15,44± Ss: 4,20), lise mezunlarına ($\bar{X}$: 14,71± Ss: 3,52) ve üniversite mezunlarına ($\bar{X}$: 14,57± Ss: 3,34) göre dini baş etme algılarının daha yüksek olduğu; deprem stresiyle baş etmenin genelinde ise ilkökul mezunlarının ($\bar{X}$: 49,72± Ss: 6,73) ortaokul mezunlarına ($\bar{X}$: 46,02± Ss: 8,63), lise mezunlarına ($\bar{X}$: 45,65± Ss: 7,18) ve üniversite mezunlarına ($\bar{X}$: 45,57± Ss: 6,99) göre algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 5).

Tablo 6*Deprem Stresiyle Baş Etmenin Evin Zarar Görme Durumuna Göre Kıyaslaması**

Ölçek	Ev Zararı	N	$\bar{x}$	Ss	Test F	p	Gruplar
Dini Baş Etme	Hasarsız	154	14,96	3,72	,162	,922	
	Az Hasarlı	184	14,83	3,48			
	Orta Hasarlı	29	15,06	3,51			
	Ağır Hasarlı	65	15,18	3,72			
Olumlu Yeniden Arama	Hasarsız	154	17,79	3,65	1,076	,359	
	Az Hasarlı	184	18,02	3,63			
	Orta Hasarlı	29	17,06	3,84			
	Ağır Hasarlı	65	17,23	4,11			
Sosyal Destek	Hasarsız	154	13,24	3,28	,124	,946	
	Az Hasarlı	184	13,36	3,23			
	Orta Hasarlı	29	13,37	2,35			
	Ağır Hasarlı	65	13,52	3,44			
Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejileri	Hasarsız	154	46,00	7,08	,096	,962	
	Az Hasarlı	184	46,22	7,22			
	Orta Hasarlı	29	45,51	6,17			
	Ağır Hasarlı	65	45,93	8,20			

*Anova Testi

Katılımcıların deprem stresiyle baş etme stratejilerinin evin zarar görme durumuna göre kıyaslaması yapıldığında dini baş etme, olumlu yeniden arama, sosyal destek ve deprem stresiyle baş etme stratejilerinin geneli konusunda gruplar arasında anlamlı farkın bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$) (Tablo 6).

Tablo 7

*Deprem Stresiyle Baş Etmenin Yakını Kaybetmeye Göre Kıyaslaması**

Ölçek	Yakını Kaybetme	N	$\bar{x}$	Ss	Test T	p
Dini Baş Etme	Evet	174	14,59	3,70	-1,669	,096
	Hayır	258	15,18	3,51		
Olumlu Yeniden Arama	Evet	174	17,06	4,00	-3,219	,002
	Hayır	258	18,22	3,46		
Sosyal Destek	Evet	174	13,23	3,45	-,590	,556
	Hayır	258	113,42	3,06		
Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejileri	Evet	174	44,89	7,70	-2,750	,008
	Hayır	258	46,83	6,83		

*T Testi

Katılımcıların deprem stresiyle baş etme stratejilerinin yakını kaybetme durumuna göre kıyaslaması yapıldığında dini baş etme ve sosyal destek boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark bulunmuyorken ($p>.05$); olumlu yeniden arama ve deprem stresiyle baş etmenin genelinde gruplar arasında anlamlı farkın bulunduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Olumlu yeniden arama boyutunda yakını kaybedenlerin ($\bar{X}$: 17,06±Ss: 4,00) yakını kaybetmeyenlere göre ($\bar{X}$: 18,22±Ss: 3,46) daha az olumlu yeniden arama içinde olduğu; deprem stresiyle baş etmenin genelinde ise yakını kaybedenlerin ($\bar{X}$: 44,89±Ss: 7,70) yakını kaybetmeyenlere göre ($\bar{X}$: 46,83±Ss: 6,83) daha az baş etme stratejisine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 7).

Tablo 8

Deprem Stresiyle Baş Etmenin İkamet Edilen Yere Göre Kıyaslaması

Ölçek	Ev Zararı	N	$\bar{x}$	Ss	Test F	p	Gruplar
Dini Baş Etme	Kendi evimde	282	14,90	3,61	3,874	,009	1,2,4→3
	Yakınımda	60	14,81	3,66			
	Çadırdı/Çadır Kentte	43	16,48	3,40			
	Konteynerde	47	13,97	3,25			
Olumlu Yeniden Arama	Kendi evimde	282	18,05	3,58	4,307	,005	1→2,4 2→3 3→4
	Yakınımda	60	16,98	3,72			
	Çadırdı/Çadır Kentte	43	18,44	4,12			
	Konteynerde	47	16,34	3,81			
Sosyal Destek	Kendi evimde	282	13,40	3,13	,486	,692	
	Yakınımda	60	13,05	2,95			
	Çadırdı/Çadır Kentte	43	13,04	4,20			
	Konteynerde	47	13,68	3,12			
Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejileri	Kendi evimde	282	46,36	6,98	3,030	,029	1,3→4
	Yakınımda	60	44,85	7,16			
	Çadırdı/Çadır Kentte	43	47,97	7,91			
	Konteynerde	47	44,00	7,77			

*Anova Analizi, 1: Kendi evimde, 2: Yakınımda, 3: Çadırdı/Çadır Kentte, 4: Konteyner Kentte

Katılımcıların deprem stresıyla baş etme stratejilerinin ikamet edilen yere göre kıyaslaması yapıldığında dini baş etme, sosyal destek ve ölçek genelinde gruplar arasında farklılık bulunuyorken ($p<.05$) olumlu yeniden arama boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Dini baş etme boyutunda çadır kentte kalanların ($\bar{X}$: 16,48±Ss: 3,40) kendi evinde kalanlara ($\bar{X}$: 14,90±Ss: 3,61), yakınında kalanlara ($\bar{X}$: 14,81±Ss: 3,66) ve konteynerde kalanlara ($\bar{X}$: 13,97±Ss: 3,25) göre dini baş etme düzeylerinin daha yüksek olduğu; olumlu yeniden arama boyutunda kendi evinde kalanların ($\bar{X}$: 18,05±Ss: 3,58) yakınında kalanlara ($\bar{X}$: 16,98±Ss: 3,58) ve konteynerde kalanlara ($\bar{X}$: 16,34±Ss: 3,81) göre seviyelerinin daha yüksek olduğu, yakınında kalanların ($\bar{X}$: 16,98±Ss: 3,72) çadır kentte kalanlara ($\bar{X}$: 18,44±Ss: 4,12) göre daha düşük olduğu ve çadır kentte kalanların ($\bar{X}$: 18,44±Ss: 4,12) konteynerde kalanlara göre ($\bar{X}$: 16,34±Ss: 3,81) daha yüksek olduğu görülmüştür. Deprem stresıyla baş etmenin genelinde ise konteynerde kalanların ($\bar{X}$: 44,00±Ss: 7,77) kendi evinde kalanlara ($\bar{X}$: 46,36±Ss: 6,98) ve çadır kentte kalanlara ($\bar{X}$: 47,97±Ss: 7,91) göre daha düşük strateji seviyesinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 8).

Tablo 9

*Deprem Stresiyle Baş Etmenin Psiko-Sosyal Destek Almaya Göre Kıyaslaması**

Ölçek	Psiko-Sosyal Destek Alma	N	$\bar{x}$	Ss	Test F	p	Gruplar
Dini Baş Etme	Evet, aldım.	27	13,70	3,43	3,839	,022	1,3→2
	Hayır, almadım.	340	15,19	3,47			
	Almak istiyorum.	65	14,20	4,12			
Olumlu Yeniden Arama	Evet, aldım.	27	17,25	2,87	2,454	,087	
	Hayır, almadım.	340	17,96	3,68			
	Almak istiyorum.	65	16,90	4,16			
Sosyal Destek	Evet, aldım.	27	14,11	2,72	1,134	,323	
	Hayır, almadım.	340	13,35	3,20			
	Almak istiyorum.	65	13,00	3,51			
Deprem Stresiyle Baş Etme Stratejileri	Evet, aldım.	27	45,07	4,64	3,285	,038	2→3
	Hayır, almadım.	340	46,50	7,15			
	Almak istiyorum.	65	44,10	8,25			

*Anova Testi, 1: Evet, aldım, 2: Hayır, almadım, 3: Almak istiyorum.

Katılımcıların deprem stresıyla baş etme stratejilerinin psiko-sosyal destek alma durumlarına göre değerlendirmesi yapıldığında dini baş etme ve deprem stresıyla baş etme ölçeğinin genelinde gruplar arasında anlamlı fark bulunuyorken ($p<.05$); olumlu yeniden arama ve sosyal destek boyutunda anlamlı farkın bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Dini baş etme boyutunda psiko-sosyal destek alanların ($\bar{X}$: 13,70±Ss: 3,43) ve almak isteyenlerin ($\bar{X}$: 14,20±Ss: 4,12) almayanlara göre ($\bar{X}$: 15,19±Ss: 3,47) dini baş etme seviyelerinin daha düşük olduğu; deprem stresıyla baş etmenin genelinde destek almayanların ($\bar{X}$: 46,50±Ss: 7,15) almak isteyenlere göre ($\bar{X}$: 44,10±Ss: 7,15) daha yüksek baş etme stratejisi seviyesinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 9).

5. Tartışma

Bu araştırmada, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş depremleri sonrasında bireylerin stresle baş etme stratejilerinin demografik değişkenlere göre analiz edilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Ardından afetlerle sosyal hizmet bağlamında bulgular değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, bireylerin stresle baş etme biçimlerinin cinsiyet, eğitim durumu, yakın kaybı, ikamet koşulları ve psiko-sosyal destek alma durumlarına göre farklılaştığını; bu durumun ise güçlendirme yaklaşımı ve sosyal hizmet perspektifiyle değerlendirildiğinde bireysel ve toplumsal dayanıklılığı şekillendiren çok boyutlu bir süreç olduğunu göstermektedir.

Araştırmada cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında genel baş etme düzeyinde, olumlu yeniden değerlendirmede ve dini baş etmede anlamlı fark bulunmuyorken sosyal destek boyutunda kadınların erkeklere göre daha yüksek puan aldığı saptanmıştır. Yapılan bir çalışmada kadınların erkeklere göre dini baş etme yöntemlerini daha fazla kullanma eğiliminde olduğu; sosyal destek arama ve olumlu yeniden değerlendirme açısından cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Bayhan vd., 2025). Erdoğan ve Aksoy'un (2020) çalışmasında ise olumlu yeniden değerlendirme boyutunda kadınların ortalaması daha yüksek iken dini baş etme ve sosyal destek arama boyutlarında anlamlı farklılığın bulunmadığı görülmüştür. Nepal depremi ardından bireylerdeki baş etme stratejilerini değerlendiren bir çalışmada sosyal baş etme boyutunda anlamlı fark bulunmuyorken dini baş etme, aktif baş etme gibi konularda bireylerin baş etme stratejilerinin kadınlarda yüksek olduğu tespit edilmiştir (Baral ve Bhagawati, 2020). Çakır vd.'nin (2025) yılında yapmış olduğu çalışmada da tüm boyutlarda kadınların seviyelerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çakır vd., 2025). Candan ve arkadaşlarının (2025) yılındaki çalışmasında olumlu yeniden değerlendirme dışında diğer boyutlarda kadınların puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Marthoenis vd.'nin (2019) çalışmasında da deprem dönemlerinde sosyal destek arayışının yüksek olduğu ve kadınların eğilimlerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir. Yalçın'ın (2024) çalışmasında ise alt boyutlar ve ölçek genelinde cinsiyete göre anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiğinde genel olarak kadınların erkeklere göre farklı boyutlarda baş etme stratejilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınların baş etme stratejilerini daha yüksek oranda kullanması bir güç olarak değerlendirilebilmektedir. Güçlendirme yaklaşımı bireylerin sosyal çevreyle kurduğu ilişkilerin desteklenmesini ifade etmektedir (Saleebey, 1997). Araştırmada ulaşılan bulgu kadınların sosyal destek arama düzeylerinin daha yüksek olduğu üzerinedir. Bu bağlamda bireylerin sosyal destek mekanizmaları birer kaynak olarak değerlendirilmelidir. Kaynaklarla bireyin temasının arttırılarak kendisini güçlü hissetmesini sağlaması depremin yarattığı etkinin en aza indirilmesini sağlayacaktır. Kadın ve erkek bireylerde güçlendirmenin sağlanabilmesi için arabuluculuk ve danışmanlık rollerinin aktif olarak kullanılması güçlendirme yaklaşımını daha aktif kılacaktır. Literatür ile örtüşen bulgunun bulunması hipotezin kısmen de olsa doğrulandığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci bulgusu eğitim düzeyine göre dini baş etme ve genel baş etme seviyesinin değişkenlik göstermesidir. Düşük eğitim düzeyi bulunan bireylerde dini baş etmeye genel baş etme düzeyinin yüksek olması maneviyatla ilişkilendirilmektedir. Bu bulgu, Gök vd. (2024) ve Sert vd. (2023)'ün deprem sonrası bireylerin dini inançları aracılığıyla anlam arayışına yöneldiklerini belirten çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Demir Erbil vd.'nin yapmış olduğu bir çalışmada ise eğitim durumuna göre dini baş etme tutumunun değiştiği ve ilkökul mezunlarının ortaokul, lise veya üniversite mezunlarına göre puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Erbil vd., 2024). Bir diğer araştırmada da eğitim seviyesi düşük olanların yüksek olanlara göre dini baş etme seviyelerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (Bayhan vd., 2025). Araştırma bulgularının literatürde yer alan çalışmalar ile örtüştüğü görülmektedir. Bireylerin deprem sonrasında dini (manevi) duyguları kullanarak baş etmeye çalışması da Türkiye'de bulunan kültürün bir yansıması olarak değerlendirilebilmektedir. Güçlendirme yaklaşımı açısından değerlendirildiğinde kültürel ve manevi değerlerin bir kaynak olarak görülmesi sosyal hizmet uzmanları için önemli bir argümandır. Sosyal hizmet uzmanları Türk toplumunun manevi değerlerini kullanarak müracaatçıların kendilerini güçlü hissetmelerini sağlamalıdır. Bu mekanizmayı aktif hale getirirken danışmanlık rolü ile bireylerin manevi kaynaklarını kullanmasını teşvik etmesi yararlı olabilecektir.

Araştırmanın üçüncü bulgusu evin zarar görme durumuna göre anlamlı farkın bulunmaması üzerinedir. Araştırmada evin zarar görme durumuna göre anlamlı fark bulunmaması, Schwind vd. (2019), Soqia vd. (2023) ve Chen vd. (2007)'nin konut kaybının psikolojik stres üzerindeki etkisini vurgulayan çalışmalarından kısmen farklılaşmaktadır. Demir Erbil vd.'nin çalışmasında ise (2024) evi zarar

görenlerin sosyal destek arama boyutunda orta düzeyde hasar alanların sosyal desteğe daha çok ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Löw vd.'nin 2023 yılındaki çalışmasında Hırvatistan'da meydana gelen deprem sonucunda evini kaybeden bireylerin pasif başa çıkma stratejilerini daha fazla kullandığı tespit edilmiştir (Löw vd., 2023). Yiğit ve Açıköz'ün çalışmasında ise araştırma bulgularına benzer bir şekilde evin zarar görme durumuna göre ölçekler arasında anlamlı farkın bulunmadığı tespit edilmiştir (Yiğit ve Açıköz, 2024). Literatürde bulunan çalışmalarda araştırma bulgularına benzer sonuçların bulunduğu görülmektedir. Bu durum, Türkiye'de afet sonrasında çadır, konteyner ve akraba yanında konaklama gibi alternatif barınma çözümlerinin bireylerde güven duygusunu kısmen koruduğunu düşündürmektedir. Güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde, bu bulgu bireylerin çevresel kaynaklarını (aile, komşuluk, topluluk desteği) yeniden organize ederek dayanıklılık geliştirdiğini göstermektedir. Sosyal hizmet uzmanları çevresel kaynakları kullanırken ailelerdeki ve toplumdaki kaynakları daha aktif yönetmelidir. Bu sayede sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımını daha da verimli kullanmış olacaktır.

Araştırmanın dördüncü bulgusu yakınını kaybeden bireylerin olumlu yeniden değerlendirme ve genel baş etme düzeylerinin düşük çıkması üzerinedir. Araştırmanın bulgusunun literatürde yer alan çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir (Li vd., 2015; Lenferink vd., 2018; Harigane vd., 2022; Ulusoy vd., 2024). Özellikle Li vd.'nin (2015) gerçekleştirdiği çalışmada yakınını kaybeden bireylerin streslerinin yükselmesi ve baş etme kapasitelerinde düşüş yaşanması araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Yurt dışında gerçekleşen ve önemli etkilere neden olan Japonya Depremi'nde de yakınını kaybeden bireylerin baş etme kapasitelerinin düşmesi önemli bulgudur (Harigane vd., 2022). Türkiye'de yapılan benzer çalışmalarda da farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Erdoğan ve Aksoy'un (2020) çalışmasında olumlu yeniden değerlendirme boyutunda anlamlı farklılık bulunuyorken diğer boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yakınını kaybeden bireylerin kaybetmeyenlere göre olumlu yeniden değerlendirme seviyelerinin daha düşük çıktığı görülmektedir. Aloğlu ve Güllü'nün çalışmasında da (2024) birinci derece yakınını kaybeden bireylerin kaybetmeyenlere göre tüm boyutlarda puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Demir Erbil vd.'nin (2024) çalışmasında da yakınını kaybedenlerin kaybetmeyenlere göre sosyal destek arama boyutunda anlamlı fark bulunduğu ve kaybedenlerin bu boyutta puanlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erbil vd., 2024). Yiğit ve Açıköz'ün (2024) çalışmasında da sosyal destek arama boyutunda yakınını kaybedenlerin kaybetmeyenlere göre puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bulgunun sosyal hizmet bağlamında değerlendirmesi yapıldığında ise travmatik kayıpların bireylerde umut ve anlam duygusunu olumsuz etkilediği, danışmanlık ve psiko-sosyal desteğe ihtiyaçlarının bulunduğunu göstermektedir. Güçlendirme yaklaşımı, bireyin yaşadığı kaybı anlamlandırmasına ve yeniden yaşam amacı oluşturmaya katkı sağlar. Sosyal hizmet uzmanlarının yas sürecini kolaylaştıran grup temelli müdahaleler yürütmesi, bireylerin travma sonrası büyüme ve yeniden işlevsellik geliştirme süreçlerini destekleyecektir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu deprem sonrası ikamet edilen yerin dini baş etme ve genel baş etmeye göre değişkenlik göstermesidir. Nitekim Özdemir ve Mızrak'ın çalışmasında da yaşanan yerin psikolojik iyilik halini olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir (Özdemir ve Mızrak, 2023). Demir Erbil vd.'nin çalışmasında da dini baş etme ve olumlu yeniden değerlendirme boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir (Demir Erbil vd., 2024). Bireylerin deprem sonrasında çadır kentlerde yaşamasının dini baş etme ve genel baş etmeye göre değişmesi topluluk dayanışmasının önemine vurgu yapmaktadır. Özdemir ve Mızrak (2023)'ün, yaşanan yerin bireylerin psikolojik iyilik haliyle ilişkili olduğunu vurgulayan çalışmasıyla da örtüşen bu bulgu, afet sonrası topluluk temelli sosyal hizmet uygulamalarının önemini güçlendirmektedir. Güçlendirme yaklaşımında bireyin bireysel ve topluluk düzeyinde desteklenmesinin yararlılığı grup çalışması ve dayanışmanın sosyal hizmet bağlamında kullanılmasını da beraberinde getirecektir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu psiko-sosyal destek alanların almayanlara göre baş etme düzeylerinin değişiklik göstermesidir. Demir Erbil vd.'nin (2024) yılındaki çalışmasında psiko-sosyal destek alan bireylerin almayan bireylere göre olumlu yeniden değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yiğit ve Açıkgöz'ün çalışmasında ise psikolojik desteğe ihtiyaç duyma durumu olumlu yeniden değerlendirme boyutunda anlamlı şekilde farklılaşmaktadır (Yiğit ve Açıkgöz, 2024). Literatürde genelde desteğin olumlu etkisinden söz edilse de bu durumun desteğin niteliği, erişim zamanı veya bireysel farklılıklarından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Orçan ve Karaaziz (2024) ile Özçetin vd. (2008)'in psiko-sosyal desteğin etkinliğinin süreklilik ve uyumla ilişkili olduğunu belirten bulguları bu sonucu desteklemektedir. Güçlendirme yaklaşımı açısından, bu durum müracaatçıların pasif yardım alıcıları yerine aktif katılımcılar olarak sürece dahil edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin kendi baş etme yollarını keşfetmelerine fırsat tanıyan meslek elemanlarıdır.

6. Sonuç

Bu çalışma, bireylerin afet sonrası yaşadıkları stresle mücadele etmelerine yönelik toplumsal dinamiklerin önemine vurgu yapmaktadır. Deprem sonrası stresle baş etmenin farklı demografik değişkenlere göre değişmesi bireylerin hem kişisel hem de çevresel kaynaklarını kullanma biçimlerinin değişiklik gösterdiğine işaret etmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde kadınların sosyal destek odaklı baş etme stratejilerini daha fazla kullanması duygusal paylaşım ve dayanışma eğiliminin afet sonrasındaki olumlu etkisini ortaya koymaktadır. Eğitim düzeyinde düşük bireylerin dini baş etme stratejilerinin yüksek olması toplumda maneviyatın kriz sonrası önemine vurgu yapmaktadır. Yakınını kaybeden bireylerin baş etme düzeylerinin düşük olması travmatik kayıpların bireyin yeniden işlevsellik kazanma sürecini olumsuz etkilediğine işaret etmektedir. Çadır kentlerde yaşayan bireylerin dini baş etme ve genel baş etme düzeylerinin yüksek olması kolektif yaşam alanlarında toplumsal dayanışmanın ve sosyal bağların güçlenmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Psiko-sosyal destek alan bireylerin baş etme puanlarının düşük olması ise hizmetin niteliği, erişim zamanı ve bireylerin aktif katılımının etkisinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Ek olarak sosyal destek almayanların baş etme kapasitelerinin yüksek olması da alan bireylerin düşük olmasıyla ilişkilidir. Bu durum alınan hizmetin etkisinin az olduğu ile bağdaşabilmektedir. Ek olarak depremin yarattığı psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik etkiler de desteğin etkisini azaltabilmektedir. Tüm bu durumların giderilmesi adına sosyal hizmet bakış açısıyla gerekli uygulamalarının gerçekleştirilmesi bireylerin güçlendirilmesini de beraberinde getirecektir.

Sonuç olarak, bu araştırma afet sonrasında bireylerin yalnızca travmatik etkilerle değil, sosyal ilişkiler, inanç sistemleri ve kurumsal destek ağlarıyla birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. Güçlendirme yaklaşımı, bireylerin kendi yaşamları üzerinde kontrol duygusunu yeniden kazanmalarını, topluluk kaynaklarını fark etmelerini ve dayanıklılık kapasitesini artırmalarını hedefleyen bütüncül bir çerçeve sunmaktadır. Sosyal hizmet mesleği, afet sonrası yeniden yapılanma sürecinde hem mikro düzeyde bireyleri hem mezo düzeyde toplulukları hem de makro düzeyde sosyal politika süreçlerini dönüştürücü bir rol üstlenmelidir.

7. Öneriler

Yapılan araştırma sonucunda ulaşılan bulgular afetlerde sosyal hizmet ve güçlendirme yaklaşımı bağlamında değerlendirildiğinde aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

7.1. Mikro Düzeyde

- Kadınların sosyal destek stratejilerinin daha yüksek olması, bireylerin sosyal ağlarının güçlendirilmesiyle danışmanlık programlarının uygulanmasının yararlı olacağını ortaya koymaktadır.

- Eğitim düzeyi düşük bireylerde dini baş etme stratejilerinin yüksek olması, manevi danışmanlık ve kültüre duyarlı sosyal hizmet uygulamalarının planlanmasını yararlı kılacaktır.
- Yakınını kaybeden bireylerin olumlu yeniden değerlendirme düzeylerinin düşük olmasından dolayı sosyal hizmet uzmanının eğitici ve danışmanlık rolü ile yas ve travma temelli terapi programlarının sürekliliğinin sağlanması önerilmektedir.
- Danışmanlık rolü kapsamında psiko-sosyal destek alan bireylerde baş etme düzeylerinin düşük çıkması, desteğin bireyin aktif katılımını içerecek biçimde güçlendirici görüşme teknikleriyle yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir.
- Afet sonrasında bireyin yaşadığı travma sonrası stres bozukluğunu en aza indirmek adına aile, kurum ve toplumdaki kaynakların bireye ulaştırılmasını sağlamalıdır.

7.2. Mezzo Düzeyde

- Çadır kentlerde yaşayan bireylerin yüksek baş etme düzeyine sahip olması, topluluk dayanışmasını arttıracak grup çalışmalarının yararlılığına işaret etmektedir. Bu sebeple afet bölgelerinde grup temelli dayanışma grupları yaygınlaştırılmalıdır.
- Üniversiteler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları iş birliğiyle sürekli psiko-sosyal destek merkezleri kurulmalı ve topluluk liderleri bu süreçlere dahil edilmelidir.
- Sosyal hizmet uzmanları, afet sonrası toplumlarda kolektif güçlenme ve karşılıklı yardımlaşmayı teşvik eden sosyal ağları organize etmelidir.
- Afet sonrası süreçte yardım ve destek faaliyetlerinin organizasyonu için aktif rol oynamalıdır.
- Afet sonrası ailelerin tekrar bir araya gelerek aile birleşimini sağlanması için gereken çalışmaları yürütmelidir.

7.3. Makro Düzeyde

- Araştırma bulguları, psiko-sosyal destek hizmetlerinin niteliğinin afet sonrası iyileşmede belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu sebeple ulusal afet planlarında psiko-sosyal hizmetlerin kapasitesinin artırılması gerekmektedir.
- Afetlerde sosyal hizmet uzmanlarının aktif rol almasını sağlayacak yasa ve yönetmelikler güncellenmelidir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının müdahale alanları ve bu alandaki sorumlulukları artırılmalıdır.
- Sosyal hizmet kurumları, afet sonrası bireylerin ve toplulukların öz yeterlik, kontrol duygusu ve katılım becerilerini geliştiren programlar geliştirmelidir.
- Türkiye Afet Müdahale Planı'nın (2022) hedefleri doğrultusunda oluşturulan Afet Psiko-Sosyal Destek Grubu'nda sosyal hizmet uzmanları görevlendirilerek stresle baş etme konusunda hem müracaatçılara hem de personellere kapasite geliştirme eğitimlerinin verilmesi sağlanmalıdır.
- Güçlendirme yaklaşımı bağlamında Afet Psiko-Sosyal Destek Grubu'nda yer alan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal iyileştirme programlarının hazırlanmasında görev alması önerilmektedir.

Makale Bilgi Formu

Yazar Katkıları: Çalışmanın fikir aşamasına Y2 ve Y3 katkı sağlamış, kavramsallaştırma ve araştırma tasarımı Y1 tarafından yapılmıştır. Veri toplama Y2 ve Y3 tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi ve yorumlanması Y1 ve Y3 tarafından yürütülmüştür. Etik ve resmi izin süreçleri Y1, Y2 ve Y3

tarafından birlikte yürütülmüştür. Makalenin taslak yazımı Y1 ve Y2 tarafından yapılmış, bilimsel gözden geçirme ve düzenleme Y1 tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın nihai versiyonu Y1, Y2 ve Y3 tarafından onaylanmış ve tüm aşamalara ilişkin sorumluluk Y1, Y2 ve Y3 tarafından üstlenilmiştir.

Destek Beyanı: Bu çalışmada herhangi bir kurum, kuruluş veya projeden maddi ya da manevi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Hasan Hüseyin TAYLAN ve Umut SOLMAZ, Sosyal Sağlık Dergisinin Danışma Kurulu üyesidir. Her iki yazarda hakem değerlendirme sürecine katılmamışlardır. Bu yazarların çalışmaya katkıları yalnızca yazar sıfatıyla olmuştur. Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Etik Beyanı: Bu çalışma için Sakarya Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 19/11/2025 tarihli ve 93 sayılı karar ile etik kurul izni alınmıştır.

Yapay Zekâ Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ temelli herhangi bir araç kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale, intihal.net tarafından taranmıştır.

Kaynakça

- AFAD. (2018). *Türkiye’de afet yönetimi ve doğa kaynaklı afet istatistikleri*. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/35429/xfiles/turkiye_de_afetler.pdf
- AFAD. (2022). *Türkiye afet müdahale planı*. <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>
- AFAD. (2023). *Kahramanmaraş depremi raporu*. https://depem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmaras%20%20Depremleri_%20On%20Deg erlendirme%20Raporu.pdf
- AFAD. (2024). *2024 yılı doğa kaynaklı olay istatistikleri*. <https://www.afad.gov.tr/afet-istatistikleri>
- Aloğlu, N., & Güllü, A. (2024). 2023 Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşamış olan hemşirelik öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerinin incelenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 75-83. <https://doi.org/10.53493/avrasyasbd.1341759>
- Alston, M., & Chow, A. Y. (2021). Introduction—When social work meets disaster: Challenges and opportunities. *The British Journal of Social Work*, 51(5), 1525–1530. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab095>
- Aydın, M. (2023). Deprem özelinde afetleri ve kitlesel travmayı anlamak. *Türk Nöroşir Dergisi*, 33(2), 165-169.
- Baral, A. I. & Bhagawati, K. C. (2020). Post traumatic stress disorder and coping strategies among adult survivors of earthquake, Nepal. *BMC Psychiatry*, 19(118), 1-8.
- Bayhan, V., Yasuntimur, A., & Demir, N. (2025). 6 Şubat 2023 depremlerini deneyimleyen bireylerde travma sonrası stres ve deprem stresiyle baş çıkma stratejileri: Malatya örneği. *Firat University Journal of Social Sciences*, 35(2), 773-786. <https://doi.org/10.18069/firatsbd.1596751>
- Birand, A., & Ergünay, O. (2000). *Türkiye’nin afet sorunlarına genel bakış ve Erzincan depremi uygulaması* (Yayın No. 60). Türkiye Deprem Vakfı. <http://www.altaybirand.com/wp-content/uploads/2017/04/erzincenafet.pdf>

- Biricik, A. S., Ceylan, M. A., & Ünlü, M. (1996). 1 Ekim 1995 – Dinar depremi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1, 65–74.
- Candan, Z. A., Aydın, A., Altan, F., Unalan, D., & Filik, T. (2025). The relation between earthquake stress coping strategies and post-earthquake trauma level. *Medicine*, 104(28), e43345. <https://doi.org/10.1097/MD.00000000000043345>
- Cebeci, F., & Akay, O. (2024). Afetlerde sosyal hizmet. In D. N. Özüçelik & T. Artan (Eds.), *Afetlerde sosyal hizmet* (ss. 57–64). İÜC Press.
- Chen, C., Tan, H., Liao, L., Chen, H., Chan, C., Cheng, J., Chen, C., Wang, T., & Lu, M. (2007). Long-term psychological outcome of 1999 Taiwan earthquake survivors: A survey of a high-risk sample with property damage. *Comprehensive Psychiatry*, 48(3), 269–275. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2006.12.003>
- Çakır, Z., Erbaş, Ü., Gönen, M., Ceyhan, A. M., Öktem, T., Kul, M., Dilek, N. A. & Güzel, S. (2025). Examination of trauma levels and earthquake stress coping strategies of university students who exercise and do not exercise after an earthquake. *BMC Psychology*, 13, 1-20. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-03108-x>
- Çınaroğlu, M., Yılmaz, E., & Sayar, G. (2024). Psychological impact of the 2023 Kahramanmaraş earthquakes on non-victims: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 25, Article 21901. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-21901-6>
- Demir Erbil, D., Hazer, O., Akçam, E., & Akkoyun, S. (2024). Bireylerin deprem stresi ile baş etme stratejilerinin incelenmesi: Kahramanmaraş depremleri örneği. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 6(2), 434-451. <https://doi.org/10.46464/tdad.1472770>
- Deniz, O., Yıldız, Z. M., Parin, S., & Erdoğan, R. (2017). Deprem ve göç: 2011 Van depremi örneği. *Social Sciences Studies Journal*, 3(10), 1426-1444. <https://doi.org/10.26449/sssj.202>
- Dominelli, L. (2015). The opportunities and challenges of social work interventions in disaster situations. *International Social Work*, 58(5), 659-672.
- Doyran, M. (2023). 1939 ve 1992 yıllarında Erzincan'da meydana gelen depremlerin cumhuriyet gazetesine yansımaları. *Mavi Atlas*, 11(2), 321-334.
- Duyan, V. (2019). *Sosyal hizmet: Temelleri, yaklaşımları ve müdahale yöntemleri*. Nar Yayınevi.
- Erdoğan, N. C. & Aksoy, N. Ö. (2020). Deprem stresi ile baş etme stratejileri. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3, 2, 88-103.
- Gerçek, D., & Güven, İ. T. (2016). Kentsel dirençliliğin coğrafi bilgi sistemleri ile analizi: Deprem ve İzmit kenti. *Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 8(1), 54–67. <https://doi.org/10.15659/hartek.16.04.298>
- Gök, M., Aydın, A., Baga, Y., & Çiftçi, B. (2024). The relationship between psychological resilience and general health levels of earthquake survivor nursing students in Kahramanmaraş earthquakes, the disaster of the century. *Journal of Community Psychology*. <https://doi.org/10.1002/jcop.23110>
- Harigane, M., Nakajima, S., Takebayashi, Y., Maeda, M., Nakano, H., Yasumura, S., Yabe, H., Ohira, T., & Kamiya, K. (2022). Posttraumatic stress response following the loss of significant close others in the Great East Japan Earthquake: Fukushima Health Management Survey. *Journal of Traumatic Stress*. <https://doi.org/10.1002/jts.22893>

- Işıkhan, V. (2021). Afetlere müdahale eden yardım personelinin güçlendirme. *Artvin Çoruh Üniversitesi Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 7(2), 399-406. <https://doi.org/10.21324/dacd.893075>
- İlhan, B., Berikol, G., Eroğlu, O., & Deniz, T. (2023). Prevalence and associated risk factors of post-traumatic stress disorder among survivors of the 2023 Turkey earthquake. *The American Journal of Emergency Medicine*, 72, 39–43. <https://doi.org/10.1016/j.ajem.2023.07.026>
- Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü. (2025). *Deprem nedir?* <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/bilgi/depremnedir/>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.
- Kaya, M., & Bayram, S. (2024). Determining the impact of earthquakes on university students' hope and anxiety levels. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2024.104637>
- Khan, H., Vasilescu, L. G., & Khan, A. (2008). Disaster management cycle: A theoretical approach. *Annals of the University of Petroşani, Economics*, 8(1), 113–118. <https://www.mnmk.ro/documents/2008/2008-6.pdf>
- Lenferink, L., Nickerson, A., De Keijser, J., Smid, G., & Boelen, P. (2018). Trajectories of grief, depression, and posttraumatic stress in disaster-bereaved people. *Depression and Anxiety*, 37(1), 35–44. <https://doi.org/10.1002/da.22850>
- Li, J., Chow, A., Shi, Z., & Chan, C. (2015). Prevalence and risk factors of complicated grief among Sichuan earthquake survivors. *Journal of Affective Disorders*, 175, 218–223. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2015.01.003>
- Löw, A., Rihtarić, M., & Vrselja, I. (2023). Resource loss, coping strategies and post-traumatic stress disorder symptoms in survivors of the 2020 Croatia earthquake. *BMC Psychology*, 11, Article 1176. <https://doi.org/10.1186/s40359-023-01176-5>
- Marthoenis, M., Ilyas, A., Sofyan, H., & Schouler-Ocak, M. (2019). Prevalence, comorbidity and predictors of post-traumatic stress disorder, depression, and anxiety in adolescents following an earthquake. *Asian Journal of Psychiatry*, 43, 154–159. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2019.05.030>
- Orçan, G., & Karaaziz, M. (2024). Depremi yaşamış yetişkinlerde travma sonrası stres bozukluğu ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide stresle başa çıkma tarzlarının yordayıcı rolü. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(34), 128–143. <https://doi.org/10.52096/usbd.8.34.08>
- Özbilgin, M., Erbil, C., Şimşek Demirbağ, K., Demirbağ, O., & Tanrıverdi, V. (2023, Mart). Afet yönetiminde sorumluluğun yeniden inşası: Deprem, sosyal dramalar, sosyal politikalar. *Sosyal Politikalar Dergisi*, 4(1), 78–89. <https://doi.org/10.54733/smar.1253256>
- Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A., & İçmeli, C. (2008). Deprem sonucu gelişen travma sonrası stres bozukluğu ile kişilik bozuklukları arasındaki ilişki. *Düzce Medical Journal*, 10(2), 8–18. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/793215>
- Özdemir, A., & Mızrak, S. (2023). Do earthquake survivors want to escape the threats of earthquakes and why? *International Journal of Disaster Risk Reduction*. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2023.103929>
- Özdemir, Y., Şirvanci, Ü., Kuşdoğan, E., Özdağ, V., & Kaya, İ. (2025). Exploring the prevalence and predictors of prolonged grief disorder among children and adolescents bereaved by the 2023

- earthquake in Turkey. *Journal of Traumatic Stress*, 38(4), 513-524. <https://doi.org/10.1002/jts.23150>
- Özüçelik, D. N. (2019). Afet tıbbı. In D. N. Özüçelik (Ed.), Afetlerde acil tıp hizmetleri (ss. 1-5). Türkiye Klinikleri. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/tr-afet-tibbi-84815.html>
- Pincus A. & Minahan A. (1973). *Social work practice: model and method*, USA: F.E. Peacock Publishers.
- Saleebey, D. (1997). *The strengths perspective in social work practice*. Longman.
- Schwind, J., Norman, S., Brown, R., Frances, R., Koss, E., Karmacharya, D., & Santangelo, S. (2019). Association between earthquake exposures and mental health outcomes in Phulpingdanda village after the 2015 Nepal earthquakes. *Community Mental Health Journal*, 55(6), 1043-1053. <https://doi.org/10.1007/s10597-019-00404-w>
- Sehlikoğlu, Ş., Karaman, İ., Kaçar, C., & Canakci, M. (2023). Earthquake and mental health of healthcare workers: A systematic review. *Journal of Clinical Psychiatry*. <https://doi.org/10.5505/kpd.2023.70845>
- Sert, H., Eren, M., Koç, F., & Yurumez, Y. (2023). Depression, anxiety, stress, and job performance among Turkish nurses in the early post-earthquake period. *International Nursing Review*, 72(1), 98-107. <https://doi.org/10.1111/inr.12920>
- Soqia, J., Ghareeb, A., Hadakie, R., Alsamara, K., Forbes, D., Jawich, K., Al-Homsi, A., & Kakaje, A. (2023). The mental health impact of the 2023 earthquakes on the Syrian population: Cross-sectional study. *BJPsych Open*, 10, Article e598. <https://doi.org/10.1192/bjo.2023.598>
- Şavran, G. E. (2018). *Sosyolojide araştırma yöntem ve teknikleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şıkoğlu, E., & Güney, Y. (2020). 24 Ocak 2020 Sivrice (Elazığ) Depremi'nin kent merkezindeki yansıması üzerine coğrafi bir değerlendirme. *Resilience*, 4(2), 280-297. <https://doi.org/10.32569/resilience.779242>
- Thurston, A., Stöckl, H., & Ranganathan, M. (2021). Natural hazards, disasters and violence against women and girls: A global mixed-methods systematic review. *BMJ Global Health*, 6(1), e004377. <https://doi.org/10.1136/bmjgh-2020-004377>
- Ulusoy, S., Çelik, Z., Güteryüz, A., Esgibag, H., & Yavuz, K. (2024). Prevalence and risk factors of PTSD, depression, and grief among survivors of the 2023 Türkiye earthquake. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 212(8), 541-548. <https://doi.org/10.1097/nmd.0000000000001803>
- Xiang, Y., Yin, H., Yang, J., Chen, D., & Zhang, J. (2025). Impact of left-behind duration on depression and anxiety in rural adolescents from mountainous areas and the moderating role of community resilience post-earthquake. *Frontiers in Psychiatry*, 16, Article 1606762. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2025.1606762>
- Yalçın, M. (2024). Üniversite öğrencilerinin depreme ilişkin farkındalığı ve deprem stresıyla baş etme stratejilerinin incelenmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 7(3), 624-641. <https://doi.org/10.35341/afet.1363284>
- Yanay, U., & Benjamin, S. (2005). The role of social workers in disasters: The Jerusalem experience. *International Social Work*, 48(3), 263-276. <https://doi.org/10.1177/0020872805051738>

- Yazıcıoğlu, M. N., & Aktel, M. (2024). 1999 Marmara depreminin Türk kriz yönetimine etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 15(44), 1476-1492. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1449562>
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2014). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Yiğit, D., & Açıkgöz, A. (2024). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerini uygulama düzeyi. *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 446-455. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1415741>
- Yöndem, Z. D., & Eren, A. (2008). Deprem stresi ile baş etme stratejileri ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 60-75.